

KOMENTARI OT-OPTIMA TELEKOM d.d.
(dalje u tekstu: Optima ili OT)

za javnu raspravu o Prijedlogu odluke
o izmjenama standardnih ponuda Hrvatskog Telekoma d.d. radi migracije na IMS
tehnologiju i gašenja lokalnih centrala

Ovim putem OT-Optima Telekom d.d. (dalje tekstu: Optima ili OT) sukladno čl. 22 Zakona o elektroničkim komunikacijama, dostavlja svoje komentare na objavljeni prijedlog Odluke Hrvatske agencije za poštu i elektroničke komunikacije (dalje u tekstu: HAKOM) kojom se obvezuje Hrvatski Telekom d.d. (dalje u tekstu: HT) da u roku od 15 dana od dana donošenja ove odluke, u Standardnu ponudu za usluge međupovezivanja HT-a (dalje u tekstu: SP RIO), Standardnu ponudu HT-a za uslugu najma korisničke linije (dalje u tekstu: SP WLR) i Standardnu ponudu HT-a za uslugu veleprodajnog širokopojasnog pristupa (dalje u tekstu: SP BSA) ugradi Dodatak kojim se definiraju prava i obveze stranaka vezano uz prelazak na IMS tehnologiju i gašenje postojećih lokalnih centrala.

Uvodno, ističemo kako su komentari Optime na objavljeni Prijedlog odluke prije svega usmjereni na potrebu dopune i/ili izmjene iste radi usklađenja sa važećim regulatornim okvirom (odlukom Vijeća HAKOM-a u postupku analize tržišta 3 od 28.05.2013. i pripadajućim dokumentima analize tržišta) kao i radi otklanjanja ikakve neizvjesnosti i mogućnosti različitih tumačenja konačne odluke od strane HT-a i operatora korisnika, a sve sa ciljem ostvarenja regulatorne predvidljivosti odnosno transparentne i nedvojbene regulacije.

U nastavku se Optima očituje na način kako slijedi;

1) U točki 1.1 Prijedloga odluke određeno je slijedeće;

„HT je obvezan godinu dana unaprijed obavijestiti operatore korisnike o planiranom datumu gašenja pojedine lokalne centrale.“

Privremenim rješenjem od 19. prosinca 2012. godine, HAKOM je odobrio HT-u gašenje lokalne centrale Prečko u Zagrebu, radi provođenja pilot projekta na temelju kojeg će se utvrditi veleprodajni uvjeti za gašenje ostalih lokalnih centrala. U prvoj fazi migracije Optiminih korisnika, migracija 12 korisnika POTS usluge (samo govorna usluga), vršila se bez problema. Nakon što se nastavilo sa usuglašenim tranšama migracije u prvoj fazi, problem se pojavljuje kod 43 korisnika koji imaju kombinaciju širokopojasne usluge HT-a i govorne (CPS/WLR) usluge Optime u kojem slučaju se migracija morala dogovoriti zasebno radi potrebe kontakta krajnjeg korisnika, prebacivanja ožičenja telefona s djelatelja na IAD i promjene profila. Nakon kontakta korisnika od strane Optime sukladno dogovorenoj administrativnoj proceduri, HT je 06. veljače 2013. radi nemogućnosti otklanjanja problema koji su se pojavili tijekom migracije na HT zaustavio ovaj model migracije na lokalnoj centrali Prečko te predložio zamjenu scenarija migracije. Umjesto migracije krajnjih korisnika na IAD u vlasništvu HT-a, prešlo se na model migracije korištenjem dva porta, a koji prijedlog je Optima iznijela u svojim komentarima dana 11. prosinac 2012. godine za prijedlog privremenog rješenja.

U drugog fazi migracije - ISDN BRA korisnika, nakon uočenih problema kod obveznika javne nabave radi izmjene tehničke specifikacije ugovorene usluge temeljene na ISDN BRA tehnologiji, kao i gubitka dodatnih usluga koje su uvjetovane također ISDN BRA tehnologijom, HT nas je izvijestio da će ipak osigurati nastavak pružanja ugovorene usluge predmetnim korisnicima putem izdvojenog tehničkog rješenja (migracija na RSS). Kako je riječ i o državnim tijelima i institucijama koje su kroz postupak javne nabave zatražile pružanje usluga zasnovanih na ISDN BRA tehnologiji, kojima se u slučaju migracije na ponudena zamjenska rješenja sadržajno mijenja bitan element ugovora te dolazi do raskida ugovora, Optima je već i ranije ukazala na nužnu primjenu izdvojenog tehničkog

rješenja za obveznike javne nabave do isteka pojedinog ugovornog odnosa. Ovdje prije svega ukazujemo kako HT, na i ovako malom uzorku korisnika nije uspio riješiti određene tehničke probleme, što dokazuje i primjer korisnika obveznika javne nabave jer u njihovom slučaju nije nađeno adekvatno tehničko rješenje kako bi se isti uspjeli migrirati, već se čeka da takovim korisnicima istekne ugovor kako bi im se ponudila nova usluga. Navedeno upućuje na nužno zadržavanje modela iz pilota (migracija na RSS) i posebnu migraciju izvan standardnih načela migracije.

Po nastavku migracije ISDN BRA korisnika uočili smo dodatne probleme prilikom realizacije govorne usluge putem širokopojasnog pristupa. Naime, HT nije želio pristati da se predmetnim korisnicima u migraciji osigura raskid ugovora bez naplate penala jer se prilikom realizacije zamjenskog rješenja na NBSA prijenosom broja ukida osnovni pristup mreži kod HT-a, a posredno time i usluge na širokopojasnom pristupu (Internet i IPTV) kod drugog operatora korisnika za kojeg korisnik može biti ugovorno vezan. Također smo uočili i operativne poteškoće prilikom prijenosa broja sa postojećeg POTS ili ISDN BRA priključka na zamjensko NBSA rješenje (zahtjevi su se odbijali- bilo radi nepotpune numeracije, sa razlogom „na zahtjev Optime“, „zahtjev obrisan u CADB-u“ - što nije bi slučaj, te su korisnici ostajali bez usluge van okvira utvrđenog privremenim rješenjem, a u što se uvjerio i sam HAKOM - voditelji projekta i djelatnici HAKOM-a po intervenciji radi gubitka usluge krajnjeg korisnika).

Dodatno, ističemo kako smo nakon migracije interkonekcijskih vodova uočili problem dostupnosti pojedinih brojeva na LC Prečko jer su isti bili ugašeni, što ukazuje na poteškoće i na veleprodajnoj razini.

Slijedom navedenog, iako držimo da centrala Prečko nije bila reprezentativan primjer za utvrđivanje svih uvjeta gašenja ostalih centrala, na tako malom uzorku su se pokazali ozbiljni problemi u postupku migracije, što sve ukazuje na nespremnost HT-a, kako tehničku tako i operativnu za provedbom migracije na ostalim lokalnim centralama. Još jednom ističemo kako nemamo ništa protiv modernizacije pristupne mreže HT-a radi prelaska na NGN mrežu, no ista ne smije ići na štetu operatora korisnika i ne smije dovesti do toga da krajnji korisnici ostanu bez usluge ili im se ne osigurava za njih prihvatljiva rješenja. Brojni korisnici su izrazili svoje nezadovoljstvo Optimi, a kako nisu svjesni da Optima nema utjecaj na postupak migracije, neki su i odbili potpisati novi ugovor radi realizacije zamjenskih rješenja. Optima nije imala dovoljno vremena niti za interne pripreme (npr. registracija novih usluga, implementacija u sustavu Optime itd.) niti za pripremu i kontakt prema korisnicima, uključujući prezentaciju i sklapanje novog ugovora. S obzirom na stečena iskustva u pilotu, nameće se zaključak kako obavješćavanje godinu dana unaprijed o planiranom datumu gašenja pojedine lokalne centrale ne ostavlja dovoljno vremena kako HT-u da ispravi sve poteškoće i uskladi tehnička rješenja, tako i operatorima korisnicima da spremno dočekaju početak migracije. Stoga, osim što je svrha pilota bila da se utvrde svi veleprodajni uvjeti za gašenje ostalih lokalnih centrala, HT je trebao pokazati operatorima korisnicima da se nakon pilota može ići u gašenje svih LC bez problema - kao uhodani proces.

Kako smo na primjeru pilot projekta Prečko uvidjeli koliko je angažman trebao i na strani HT-a i na strani Optime kako bi se riješili svi tehnički, operativni problemi te da je pilot migracije trajao 4 mjeseca, postavlja se pitanje koliko je realno da će HT u roku od godinu dana biti spreman za migraciju 20 centrala istovremeno, kako se može naslutiti iz zadnje prezentacije HT-a. S druge strane, i operatori korisnici koji raspolažu sa daleko manje kadrovskih i materijalnih kapaciteta sigurno neće moći biti spremni istovremeno usmjeriti sve svoje kapacitete na tako veliki broj centrala. **Zbog svega navedenog, predlažemo izmijeniti točku 1.1. na način da se utvrdi rok u kojem HT mora obavijestiti operatore korisnike i HAKOM - najmanje 18 mjeseci unaprijed o planiranom datumu gašenja pojedine lokalne centrale.**

2) U točki 1.2 Prijedloga odluke određeno je slijedeće;

„Rok od obavijesti poslana operatorima korisnicima do planiranog datuma gašenja pojedine lokalne centrale može biti i 6 mjeseci ukoliko će HT operatoru korisniku nadoknaditi trošak zamjene terminalne opreme ISDN BRA krajnjeg korisnika kod kojih je navedena zamjena potrebna zbog prelaska na zamjensko rješenje za WLR ISDN BRA.“

Optima ističe kako je predloženu odredbu radi izbjegavanja ikakvih dvojbi u tumačenju nužno preciznije definirati, i to na način da se u slučaju kada je HT spreman operatoru korisniku nadoknaditi trošak zamjene terminalne opreme propiše da se isto odnosi kako na trošak novo postavljenog ISDN BRA gateway uređaja i ADSL modema, tako i na operativni trošak spajanja nove opreme kod korisnika. Pritom treba definirati da zamjenska terminalna oprema mora biti istih ili usporedivih svojstava u odnosu na postojeću opremu. Slijedom navedenog, držimo da se **kraći rok od onoga propisanog točkom 1.1. Prijedloga odluke može odrediti samo u slučaju kada HT operatoru korisniku nadoknađuje cjelokupne troškove terminalne opreme nužne za realizaciju zamjenskog rješenja krajnjem korisniku, pri čemu treba odrediti da taj rok ne smije biti kraći od 9 mjeseci od dostavljanja obavijesti o planiranom datumu gašenja pojedine lokalne centrale.**

3) Druga iznimka od obavještavanja operatora korisnika u roku utvrđenom točkom 1.1. Prijedloga odluke, navedena je u obrazloženju iste u kojem je HAKOM utvrdio kako je HT za vrijeme pilot projekta obavijestio operatore korisnike o gašenju lokalnih centrala te da se navedena obavijest uzima kao pravovaljana. Optima skreće pozornost Naslovu kako za vrijeme pilot projekta nije zaprimila **nikakvu pisanu obavijest HT-a o gašenju lokalnih centrala, slijedom čega se nikako ne može uzeti da je HT dostavio pravovaljanu obavijest operatorima o gašenju lokalnih centrala u 2013. godini.**

Naime, Optima opreza radi ističe kako je u svim ugovorima zaključenim sa HT-om sukladno javno objavljenim standardnim ponudama HT-a (npr. ugovor za WLR čl. 8) ugovorena razmjena informacija nužnih za izvršavanje ugovora pisanim putem. Također je određeno i da će pisane obavijesti ugovorne strane dostavljati poštom i/ili telefaksom na adresu sjedišta operatora. Kontakt podaci HT-a i eskalacijske razine također su određene SP-om dok su kontakt podaci i eskalacijske razine operatora korisnika navedene u ugovoru. Ukoliko HAKOM pak ima na umu radionice održane tijekom 2012. i 2013. godine, kao mjesto na kojem su se izmjenjivale informacije nužne za izvršavanje ugovora, ističemo da je HT u svim navedenim prilikama, sastancima i radionicama iznosio različite podatke o planiranim gašenjima pojedinih lokalnih centrala, kao i podatke o planiranim datumima.

HT je prvotno kroz prijedlog izmjena SP RIO od 27. travnja 2012. naznačio planirane datume gašenja pojedinih lokalnih centrala. Nakon javnog poziva za prikupljanjem prijedloga izmjena SP RIO i očitovanja operatora, HT je dopunio i izmijenio svoj zahtjev 23. srpnja 2012. u odnosu na prijedlog koji je bio predmetom javnog poziva od 10. svibnja do 11. lipnja 2012., radi najavljenog gašenja 18 lokalnih centrala. Nakon toga, HT je operatorima na radionici održanoj u HAKOM-u dana 05. prosinca 2012. izložio još jednom izmijenjeni plan gašenja po centralama, sa novim planiranim datumima gašenja za 26 centrala.

Za vrijeme trajanja pilot projekta, dana 18. ožujka 2013. održana je nova IMS radionica na koju je Naslov pozvao putem elektroničke pošte dana 13. ožujka 2013. samo operatore korisnike standardnih ponuda HT-a i to: H1 TELEKOM d.d., VIPnet d.o.o., Metronet telekomunikacije d.d., Amis Telekom d.o.o., Iskon Internet d.d. te Optimu, sa ciljem radionice, dalje citiramo „Cilj radionice je razmjena iskustava u pilot projektu Prečko te prepoznavanje ključnih problema u migraciji i mogućnosti njihovog rješavanja, kako bi HAKOM mogao donijeti konačnu odluku kojom će se odrediti uvjeti koje je potrebno zadovoljiti za gašenje ostalih lokalnih centrala.“ No, unatoč navedenom pozivu i cilju radionice, istoj su pristupili i predstavnici HT-a sa namjerom iznošenja

nove prezentacije PSTN migracija. U prezentaciji HT predlaže operatorima ponovno novi plan gašenja lokalnih centrala, sada njih 20 u 2013. godini. Nakon nenajavljenog izlaganja HT-a, Optima je odmah uložila prigovor te ukazala voditeljima projekta prije svega na najavljeni cilj radionice, prejudiciranje odluke HAKOM-a od strane HT-a, kao i na postupanje protivno privremenom rješenju kojim je određeno da će se kroz pilot projekt utvrditi svi uvjeti za gašenje svih lokalnih centrala. Nakon toga je 16. travnja 2013. održana zadnja radionica na kojoj je Optima izložila troškove proširenja kapaciteta na regionalnoj razini (kapitalne i operativne) potrebne za gašenje lokalnih centrala, a HT je još jednom prezentirao plan gašenja koji je bio izmijenjen u odnosu na zadnje prezentirani te time osim prejudiciranja sadržaja konačne odluke HAKOM-a, prejudicirao i dan donošenja iste.

Slijedom navedenog, osim što operatorima korisnicima obavijest o gašenju lokalnih centrala u 2013. godini nije dostavljena u propisanom obliku, ni neformalne informacije koje su nam prezentirane na radionicama nisu bile dovoljno transparentne niti precizne pa se nikako ne može govoriti o tome da su operatori korisnici bili upoznati sa planom gašenja lokalnih centrala u 2013. godini.

S obzirom da je sukladno Privremenom rješenju od 19. prosinca 2012., cilj projekta bio utvrđivanje svih veleprodajnih uvjeta za gašenje ostalih lokalnih centrala, za što je neophodno unaprijed znati točan broj i rokove gašenja pojedinih centrala, **nužno je konačnom odlukom odrediti obvezu HT-a da u Dodatku standardnih ponuda ugradi pored svake centrale planirani datum gašenja**. Ovdje osobito ističemo da će u slučaju prihvaćanja predložene regulacije operatori korisnici ostati u potpunoj pravnoj neizvjesnosti od kojeg dana počinje teći rok od obavijesti HT-a o planiranom gašenju centrala, a iz naprijed iznesenog proizlazi da je nemoguće utvrditi datum i točan popis centrala na koje bi se odnosila tvrdnja HAKOM-a iz obrazloženja prijedloga odluke o pravovaljanoj obavijesti HT-a. Nadalje, skrećemo pozornost da u slučaju da se kao početak roka uzme neki od datuma kada su održavane radionice ili bilo koji drugi dan prije objave standardne ponude u skladu sa točkom 1. prijedloga odluke, neće biti moguće primijeniti propisani rok iz točke 1.1 odnosno 1.2. odluke u kojem HT mora obavijestiti operatore korisnike o namjeravanom gašenju lokalnih centrala, s obzirom da se ta obaveza uvodi tek predmetnom odlukom te da ista nema retroaktivni učinak.

Ovdje ukazujemo Naslovu kako je u okviru regulatorne obveze pristupa i korištenja posebnih dijelova mreže određene HT-u odlukom Vijeća HAKOM-a u postupku analize tržišta 3, od 28.05.2013. i pripadajućim dokumentom analize tržišta, na str. 57., odredio sljedeće;

„HAKOM će, rješenjem u navedenom postupku, utvrditi konačne veleprodajne uvjete koji će biti primjenjivi na sve faze gašenja lokalnih centrala za svaku pojedinu godinu s okvirnim danima gašenja pojedine lokalne centrale, te sukladno obvezama iz Standardne ponude za usluge međupovezivanja obavještavati HAKOM i Operatore o točnom datumu gašenja lokalnih centrala.“

Slijedom svega navedenog, predlažemo da se svi uvjeti propišu na način kako je i sam regulator predvidio u analizi tržišta 3, tj. da se Odlukom odredi obveza HT-u da obavijesti HAKOM i operatore korisnike o točnom datumu gašenja svake pojedine lokalne centrale, čije gašenje će biti najavljeno u roku 18 mjeseci od dana objave odgovarajuće standardne ponude, da navedene datume ugradi u odgovarajuće dodatke standardnih ponuda te da istovremeno u standardnim ponudama uz svaku od lokalnih centrala koje nisu obuhvaćene planom gašenja u prvih 18 mjeseci, navede okvirni plan gašenja (pri čemu je potrebno navesti minimalno: godinu i tromjesečje planiranog gašenja). Po isteku prvih i svakih sljedećih 18 mjeseci od objave standardnih ponuda u skladu s Odlukom, HT mora izmijeniti standardne ponude tako da u istima navede točne datume gašenja centrala koje planira ugasiti u roku od sljedećih 18 mjeseci te o istome obavijestiti HAKOM i operatore korisnike. Predmetno je nužno i radi ostvarenja cilja regulatorne predvidljivosti odnosno transparente regulacije, također je neophodno i za planiranje budućeg poslovanja operatora.

Izloženi prijedlog Optime sukladan je i EU praksi na koju je Optima ukazala u objavljenim komentarima od 08. lipnja 2012. u javnom pozivu, navodeći primjere Njemačke - u kojoj se plan prelaska na NGN mrežu odvija u tri faze: uvodna faza, faza prelaska (migracije), i završna faza. Za svaku od faza predviđeno je razdoblje trajanja od jedne do dvije godine dana. Tijekom prelaska omogućen je paralelni rad PSTN i NGN mreže, a cijelo razdoblje prelaska na NGN mrežu u potpunosti je transparentno, unaprijed javno objavljeno- te Švedske u kojoj je prelazak na NGN predviđen kroz razdoblje od 6 godina (od 2008 – 2014.)

4) U točki 1.4 Prijedloga odluke određeno je sljedeće;

„Interkonekcijski promet koji se odnosi na područje pokrivanja ugašene lokalne centrale, a koji se isporučuje iz mreže/u mrežu HT-a na regionalnoj razini se naplaćuje po cijenama koje vrijede za lokalno međupovezivanje.“

Sukladno predloženoj regulaciji i operatori korisnici bi trebali primjenjivati lokalnu cijenu terminacije za promet koji je originiran u HT-ovoj mreži na području ugašenih lokalnih centrala, i terminira se u mreži operatora korisnika.

S obzirom da je odlukom Vijeća HAKOM-a u postupku analize tržišta 3, od 28.05.2013. i pripadajućim dokumentom analize tržišta, prihvaćen komentar Optime vezan uz neosnovanost razdvajanja cijena usluge terminacije poziva na lokalnu i regionalnu razinu za alternativne operatore, iz razloga što NGN arhitektura mreže koju operatori korisnici koriste ne definira lokalna i regionalna područja, to se interkonekcijskim prometom smatra (kao i do sada) isključivo originacijski CPS promet, te promet operatora korisnika namijenjen završavanju u mrežu HT-a. Slijedom navedenog, prijedlog je Naslovu izmijeniti predloženu točku 1.4. prijedloga odluke na način kako slijedi;

„Interkonekcijski promet koji se odnosi na područje pokrivanja ugašene lokalne centrale, a koji se isporučuje iz mreže/u mrežu HT-a na regionalnoj razini, i to promet namijenjen završavanju u mrežu HT-a i originacijski CPS promet, naplaćuje se po cijenama koje vrijede za lokalno međupovezivanje.“

5) U točki 1.5 Prijedloga odluke određeno je sljedeće;

„HT će snositi opravdane jednokratne troškove proširenja pasivnih interkonekcijskih kapaciteta operatora korisnika na regionalnoj razini, a koji će nastati kao posljedica gašenja pojedine lokalne centrale. Navedeni će zahtjevi, po potrebi, proći reviziju HT-a i HAKOM-a kako bi se osigurala isključivo nadoknada troška pasivnih elemenata mreže i to isključivo za proširenja koja su nužna radi gašenja pojedine lokalne centrale. HT će osigurati dostatne kapacitete na regionalnoj razini sukladno realnim i razumnim zahtjevima operatora korisnika. Svojim zahtjevima operatori ne mogu tražiti veću kvalitetu usluge od one koju imaju na lokalnim centralama prije gašenja.“

Optima podržava prvi dio predložene regulacije koja se pokazala kao jedan od bitnih uvjeta nužnih za provođenje modernizacije pristupne mreže HT-a, prepoznat i kroz privremeno rješenje HAKOM-a doneseno u ovom postupku, a sve radi toga što operatori korisnici u najmanjoj mogućoj mjeri snose teret migracije koju je operator sa značajnom tržišnom snagom pokrenuo u svojoj mreži, a putem koje operatori korisnici pružaju usluge vlastitim krajnjim korisnicima.

Nastavno na u prijedlogu odluke dodani drugi podvučeni dio regulacije Optima ističe kako je nejasno što HAKOM misli pod 'Svojim zahtjevima operatori ne mogu tražiti veću kvalitetu usluge od one koju imaju na lokalnim centralama prije gašenja'? Smatramo da operatori korisnici imaju pravo tražiti međupovezivanje STM-1 vodovima na regionalnoj razini nasuprot međupovezivanja E1 vodovima na lokalnoj razini, zbog manjih kapitalnih i operativnih troškova uzrokovanih potrebom instalacije novih aktivnih ADM uređaja u prijenosnoj mreži operatora korisnika. Naime, radi osiguravanja jednakog tretmana i izbjegavanja ikakvih dvojbi u tumačenju, potrebno je izbjeći situaciju u kojoj HT nameće operatorima korisnicima međupovezivanje E1 vodovima na regionalnoj razini. Slijedom navedenog, prijedlog je Optime da se zadnja rečenica u točki 1.5 Prijedloga odluke briše.

6) U točki 1.7 Prijedloga odluke određeno je sljedeće;

„U razdoblju od dana najave gašenja do datuma gašenja pojedine lokalne centrale, HT nije obvezan vraćati IMS korisnike na POTS/ISDN priključak u slučaju zahtjeva za najam korisničke linije na lokalnoj centrali koja je predmet gašenja.“

Predložena regulacija predstavlja preradikalnu mjeru jer u slučaju prihvaćanja iste, HT neće biti u obvezi vraćanja IMS korisnika na POTS/ISDN priključak (PSTN arhitekturu) u slučaju zahtjeva za najam korisničke linije za centrale, u razdoblju od dana najave gašenja do datuma gašenja lokalne centrale. Naime, predložena mjera je održiva samo za vraćanje IMS korisnika na ISDN BRA, ali realizacija WLR POTS usluge na MSAN POTS portu (kako je navedeno u točki 1.13 Prijedloga odluke bi trebala biti moguća). Za pretpostaviti je da će operatori korisnici svakako nastojati realizirati neko drugo zamjensko rješenje. Ukoliko to nije bila namjera HAKOM-a, Optima drži kako je predloženu regulaciju radi sprječavanja diskriminacije između korisnika HT-a i operatora korisnika potrebno izmijeniti na sljedeći način;

„Od trenutka početka migracije korisnika na IMS na pojedinoj centrali pa do datuma gašenja pojedine lokalne centrale, HT nije obvezan vraćati IMS korisnike na POTS/ISDN priključak u slučaju zahtjeva za najam korisničke linije na lokalnoj centrali koja je predmet gašenja.“

7) U točki 1.8. Prijedloga odluke određeno je sljedeće;

„U razdoblju od dana najave gašenja do datuma gašenja pojedine lokalne centrale, HT nije obvezan realizirati zahtjev za uslugom najma korisničke linije na ISDN BRA sučelju na lokalnoj centrali koja je predmet gašenja.“

Isto kao i kod prethodne točke, držimo kako predložena regulacija predstavlja preradikalnu mjeru kojom se narušava djelotvorno tržišno natjecanje te ostavlja dovoljno vremena HT-u za akviziciju novih korisnika, jer unatoč tome što je HT komunicirao da ne nudi komercijalne usluge temeljene na ISDN BRA tehnologiji, a HAKOM isto potvrdio kroz objavu na Internet stranicama dana 07. siječnja 2013., u praksi HT još uvijek komercijalno nudi usluge temeljene na ISDN BRA tehnologiji poslovnim korisnicima, na što smo i na radionicama ukazivali Naslovu, a što se i u trenutku pisanja ovih komentara i dalje događa (Naručitelj: Ured državne uprave u Vukovarsko-srijemskoj županiji, svibanj 2013, predmet nabave - javna govorna usluga u nepokretnoj elektroničkoj komunikacijskoj mreži i usluga pristupa Internetu, ev. broj nabave – NMV 2/13, - predana ponuda HT-a dana 07.06.2013.). Slijedom navedenog, predloženu regulaciju je nužno izmijeniti na sljedeći način;

„Od trenutka početka migracije korisnika na IMS na pojedinoj centrali pa do datuma gašenja pojedine lokalne centrale, HT nije obvezan realizirati zahtjev za uslugom najma korisničke linije na ISDN BRA sučelju na lokalnoj centrali koja je predmet gašenja.“

8) U točki 1.9. Prijedloga odluke određeno je sljedeće;

„U razdoblju od dana najave gašenja do datuma gašenja pojedine lokalne centrale, HT nije obvezan realizirati zahtjev za preseljenjem usluge najma korisničke linije na ISDN BRA sučelju na lokalnu centralu koja je predmet gašenja.“

Također, i za predloženu regulaciju držimo da je preradikalna mjera koje ide isključivo na štetu krajnjih korisnika operatora korisnika, kako je gore navedeno u komentarima za točku 1.7., ali i protivna Općim uvjetima poslovanja operatora sukladno kojima korisnik ima ugovorenu mogućnost preseljenja bez obzira što se pružanje usluge korisniku temelji na veleprodajnoj usluzi HT-a. Naime, korisnici koji su ugovorili WLR uslugu (bilo POTS bilo ISDN BRA) su u trenutku potpisivanja ugovora za navedenu uslugu imali i mogućnost preseljenja priključka, što im se ovom točkom uskraćuje i prije nego što se zaista započne sa migracijom na pojedinoj centrali. Slijedom navedenog,

predloženu regulaciju je radi provođenja migracije sa minimalnom štetom po krajnjeg korisnika operatora korisnika, nužno izmijeniti na sljedeći način;

„Od trenutka početka migracije korisnika na IMS na pojedinoj centrali pa do datuma gašenja pojedine lokalne centrale HT nije obavezan realizirati zahtjev za preseljenjem usluge najma korisničke linije na ISDN BRA sučelju na lokalnu centralu koja je predmet gašenja.“

Zaključno, a nastavno na točke 1.7., 1.8. i 1.9. Prijedloga odluke, držimo da je Odlukom potrebno odrediti kako HT mora postupati na jednaki način i prema zahtjevima svog maloprodajnog dijela za realizaciju usluga navedenih u točkama 1.7. do 1.9., a sve kako bi se spriječila diskriminacija između korisnika HT-a i operatora korisnika. Ovdje dodatno ukazujemo na problem koji može nastati u slučaju kašnjenja gašenja pojedine lokalne centrale, jer će u tom slučaju HT moći odbijati zahtjeve operatora korisnika za WLR usluge na ISDN BRA sučelju i duže od najavljenog razdoblja, što otvara mjesta zlouporabi te iskorištavanju tržišne snage HT-a koja će rezultirati istiskivanjem operatora sa tržišta odnosno pojedine lokalne centrale.

9) U točki 1.17. Prijedloga odluke određeno je sljedeće;

„Na lokacijama na kojima je to tehnički izvedivo, HT će instalirati privremeni udaljeni pretplatnički stupanj s ISDN BRA kapacitetima koji će biti upravljan s druge centrale za ISDN BRA korisnike koji su obveznici javne nabave. Navedeno rješenje moguće je koristiti najviše 6 mjeseci nakon gašenja lokalne centrale, nakon čega će se pretplatnički stupanj s ISDN BRA tehnologijom ugasiti. Navedeno privremeno zamjensko rješenje ne može se koristiti za lokalne centrale koje će se ugasiti u zadnjoj fazi jer gašenjem svih lokalnih centrala neće biti moguće upravljanje s pristupnim čvorom s ISDN BRA kapacitetima. Operatori moraju krajnje korisnike koji su obveznici javne nabave na vrijeme obavijestiti o nužnim promjenama tehnologije.“

Neprihvatljivo je da će HT za korisnike obveznike javne nabave realizirati egzistenciju ISDN BRA usluge na udaljenom pretplatničkom stupnju samo i isključivo ako je to tehnički izvedivo. Naime, korisnici koji su obveznici javne nabave možda su voljni i spremni prihvatiti neko drugo alternativno zamjensko rješenje, no nikako ne u kratkom periodu i prije isteka ugovora sklopljenih na temelju provedenog postupka javne nabave ili sukladno čl. 39. st. 1 i 2 Zakona o javnoj nabavi (NN 90/11), prije isteka okvirnih sporazuma koji obvezuju na sklapanje pojedinačnih ugovora, jer isto će ne samo za operatora korisnika nego i za korisnika zahtijevati dodatne kapitalne i operativne troškove u vidu zamjenske opreme i rješenja, internih sustava korisnika i sl., a koji će biti kompatibilni s HT-ovom IMS platformom. Kako riječ o korisnicima koji se financiraju iz državnog proračuna te su nabavu roba, radova i usluga dužni planirati sukladno Zakonu o javnoj nabavi, potrebno je i njima ostaviti adekvatan rok za prilagodbu i prelazak na nova tehnička rješenja, a koji rok mora biti duži od rokova za ostale korisnike u migraciji. Opreza radi, ističemo kako je riječ o financijskim, zdravstvenim, obrazovnim i dr. institucijama, čije korištenje elektroničkih komunikacijskih usluga ne smije niti u jednom trenutku biti ugroženo.

Dodatno, a nastavno na navedeno točkom 3. ovih komentara, skrećemo pozornost da Prijedlogom odluke nisu određene faze u postupku gašenja lokalnih centrala, a što je bilo određeno privremenim rješenjem za pilot projekt Prečko, pa nije moguće odrediti koje centrale će biti ugašene u kojem roku. Osim toga, nejasno je što će se dogoditi u slučaju ako bi primjerice HT najavio gašenje preostalih 20 centrala u jednoj godini, pri čemu se datumi gašenja pojedinih centrala razlikuju po nekoliko mjeseci. Znači li to da zamjensko rješenje neće biti dostupno niti za jednu od 20 centrala od najave njihovog gašenja ili je isto ipak moguće ostvariti dok postoji barem 2 ili 3 aktivne centrale?

Slijedom navedenog, a obzirom da HT još uvijek komercijalno nudi usluge temeljene na ISDN BRA tehnologiji, kako smo naveli pod točkom 7. ovih komentara, unatoč tome što se nalazi u postupku modernizacije svoje pristupne mreže i prelaska na IMS, kao i da će u vrijeme migracije korisnika operatora korisnika pružati usluge temeljene na ISDN BRA tehnologiji svojim korisnicima koji su

obveznici javne nabave, to nije točna tvrdnja da HT neće moći izdvojiti predmetne korisnike i pružati im usluge putem posebnog tehničkog rješenja jer će i za vlastite korisnike u svojoj mreži morati imati aktivirano specifično tehničko rješenje (RSS ili bilo koje drugo rješenje). **Stoga se nameće zaključak da se sve do trenutka gašenja posljednje lokalne centrale od strane HT-a mora osigurati ugovoreno identično tehničko rješenje, bilo putem udaljenog pretplatničkog stupnja s ISDN BRA kapacitetima kao i u pilotu, bilo putem drugog posebnog rješenja.**

10) U točki 1.19. Prijedloga odluke određeno je sljedeće;

„U razdoblju do potpunog gašenja centrale, u slučaju gubitka usluge krajnjeg korisnika do kojeg je došlo radi migracije na IMS, HT će vratiti korisnika na dotadašnje tehničko rješenje dok se ne otklone razlozi gubitka usluge.“

Predlažemo predmetnu regulaciju dopuniti sa obvezom HT-a da odmah po gubitku usluge krajnjeg korisnika do kojeg je došlo radi migracije na IMS, vrati korisniku dotadašnje tehničko rješenje. Također po uzoru na točku 1.11. Privremenog rješenja potrebno je ovdje obvezati HT da snosi odgovornost za prekid usluge odnosno kašnjenje u otklonu kvara/smetnje, na način da se kod prekida WLR usluge za svaki prekid u mreži duži od dvadeset i četiri (24) neprekidna sata, mjesečna naknada za WLR uslugu umanjuje za iznos jednodnevne naknade za svaki puni dan prekida u mreži (mjesečna naknada podijeljena sa 30).

11) U točki 2. Prijedloga odluke određeno je sljedeće;

„Hrvatski Telekom d.d. ne smije sklapati nove ugovore za ISDN BRA uslugu s krajnjim korisnicima koji se nalaze na području lokalne centrale koja je najavljena za gašenje.“

Prije svega ističemo kako je predložena regulacija neprihvatljiva, ne samo iz razloga što je HT već započeo postupak modernizacije svoje pristupne mreže i migraciju vlastitih korisnika na IMS, već zato što godinu dana izigrava operatore korisnike i regulatora, predstavljajući im različite planove, a u kojima tvrdi da ne nudi više komercijalne usluge temeljene na ISDN BRA tehnologiji, što je HAKOM potvrdio kroz objavu na Internet stranicama dana 07. siječnja 2013., kako smo citirali pod točkom 7. ovih komentara, a u praksi i dalje akvizira nove korisnike nudeći upravo usluge temeljene na ISDN BRA tehnologiji. Na opisano postupanje smo ukazivali i na radionicama Naslovu, a što se i u trenutku pisanja ovih komentara i dalje događa (Naručitelj: Ured državne uprave u Vukovarsko-srijemskoj županiji, svibanj 2013, predmet nabave - javna govorna usluga u nepokretnoj elektroničkoj komunikacijskoj mreži i usluga pristupa Internetu, ev. broj nabave - NMV 2/13, - predana ponuda HT-a dana 07.06.2013.). Slijedom navedenog, a po uzoru i na točku 5 dispozitiva privremenog rješenja, držimo da je nužno izmijeniti predloženu točku na način kako slijedi;

„Od dana donošenja ove odluke Hrvatski Telekom d.d. ne smije sklapati nove ugovore za ISDN BRA uslugu s krajnjim korisnicima koji se nalaze na području lokalnih centrala za koje je HT najavio gašenje.“

Slijedom svega navedenog, a s obzirom na sva iskustva sakupljena kroz cijeli postupak kojeg je HT inicirao još u travnju 2012., nužno je u cijelosti prihvatiti komentare Optime te definirati uvjete za gašenje ostalih lokalnih centrala na način da se zaista zaštiti interes operatora korisnika i njihovih krajnjih korisnika. Kako je namjera HAKOM-a odrediti preduvjete kako bi se migracija na novu tehnologiju omogućila na način da operatori korisnici u najmanjoj mogućoj mjeri snose teret migracije koju je operator sa značajnom tržišnom snagom pokrenuo u svojoj mreži, a putem koje operatori korisnici pružaju usluge vlastitim krajnjim korisnicima, to je ovaj prijedlog Optime u cijelosti osnovan.

Na kraju, željeli bi se zahvaliti svima koji su sudjelovali u pilot projektu Prečko, a svakako voditeljima projekta HAKOM-a.

OT – Optima Telekom d.d.